COMPOZITOAREA SNEJANA PÎSLARI: TREPTELE FORMĂRII UNEI PERSONALITĂȚI CREATIVE

CZU: 78.071.1(478)(092)
DOI: https://doi.org/10.52673/18570461.22.4-67.17

Doctorand **Dmitrii CABACOV**
E-mail: cabacov.dmitrii@mail.ru
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-7911-5905
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

COMPOSER SNEJANA PISLARI: THE STEPS OF FORMING A CREATIVE PERSONALITY

Summary. The article examines the personality and creative activity of the composer Snejana Pislari, reveals her contribution in the field of national composition, her activity in the pedagogical, publishing and social fields, and discloses the process of formation of her artistic and aesthetic principles that was finalized under the influence of established teachers – Loghin Turcanu, Vladimir Bitkin, Constantin Rusnac and Pavel Rivilis. The full list of Snejana Pîslari's published works is presented. The composer's genre, style and timbral priorities are highlighted. In conclusion, the stylistic paradigms of her creation – the tendency towards minimalism, repetitive technique and neofolklorism – are exposed.

Keywords: composer, Snejana Pislari, neofolklore, minimalism, repetitive technique, piano, woodwind instruments.

Rezumat. În articolul de față este analizată personalitatea și activitatea de creație a compozitoarei Snejana Pîslari, dezvăluită contribuția sa în domeniul componisticii naționale, activitatea pe tărâm pedagogic, publicistic și social, relevat procesul de formare a principiilor sale artistice și estetice care s-a definitivat sub influența unor profesori consacrați – Loghin Turcanu, Vladimir Bitkin, Constantin Rusnac și Pavel Rivilis. Este prezentată lista integrală a lucrărilor publicate de Snejana Pîslari. Sunt scoase în evidență prioritățile genurilor, stilurilor și timbrale ale compozitoarei. În concluzie, sunt expuse paradigmele stilistice ale creației sale – tendința spre minimalism, tehnica repetitivă și neofolclorism.

Cuvinte-cheie: compozitoare, Snejana Pîslari, neofolclorism, minimalism, tehnică repetitivă, pian, instrumente de suflat din lemn.

INTRODUCERE

De pe la mijlocul anilor 1990, numele Snejanei Pîslari (n. 1972) s-a făcut tot mai auzit printre compozitorii și muzicologii din Republica Moldova, mai întâi ca studentă și doctorandă, discipolă a compozitorului Pavel Rivilis, apoi în calitate de profesoară la Colegiul Republican de Muzică „Ștefan Neaga" și la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău specializată în predarea disciplinelor muzical-teoretice. În 2019 ea a susținut teza de doctor în studiul artelor și culturologie pe tema *Tratarea timbrului în creația simfonică a lui Pavel Rivilis*. Este mentor a doi tineri compozitori, laureați ai concursurilor internaționale de compoziție: Mihail Rotari (concursuri în Ucraina, Belarus, Rusia) și Marta Gînku (Moldova, Bulgaria, Rusia, Belarus). Desfășoară o activitate artistică dinamică: evoluează cu regularitate în fața publicului meloman cu lucrările sale de compoziție; participă la concerte, festivaluri, forumuri ale compozitorilor; prezintă arta contemporană din Republica Moldova în străinătate; publică eseuri literar-artistice, memorii, studii științifice și metodologice ș.a.

Dintre multiplele sale interese profesionale, principalul domeniu de activitate rămâne a fi componistica, a cărei paletă de genuri s-a diversificat de-a lungul timpului. Despre Snejana Pîslari există foarte puține informații în literatura muzicologică, acestea fiind însumate în articolele semnate de Tatiana Berezovicova [1], Elena Mironenco [2; 3], Anastasia Gusarova [4] și Elena Sambriș [5; 6]. Studiul în cauză vine să suplinească acest gol și să prezinte o caracteristică generală a personalității Snejanei Pîslari, să releve influența profesorilor asupra formării idealurilor sale estetice, să pună în valoare realizările principale din perioadă 1991–2021.

ROLUL MENTORILOR ÎN FORMAREA COMPETENȚELOR COMPONISTICE

Calitățile personale și orientările artistice ale Snejanei Pîslari au fost determinate, în mare parte, de către muzicienii care i-au fost în preajmă și care au jucat un rol important în viața ei, aceștia fiind, în primul rând, profesorii ale căror cunoștințe, abilități, experiență și autoritate au influențat formarea credo-ului său.

Loghin Țurcanu (1923–1995), unul dintre acei profesori-muzicologi de la Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga" din Chișinău, a adus o contribuție neprețuită la dezvoltarea pedagogiei muzicale naționale: a educat generații de muzicologi, compozitori, dirijori, interpreți; a publicat manuale și materiale didactice care sunt utilizate și astăzi la cursurile de solfegiu, teoria muzicii și armonie. Loghin Turcanu i-a insuflat Snejanei Pîslari, ca și multor altor discipoli ai săi, dragostea pentru disciplinele teoretice muzicale. Cunoașterea profundă a acestora a constituit o bază solidă pentru profesarea artei componistice, ea însăși fiind mai târziu titulară a cursurilor de discipline teoretice muzicale în instituțiile de specialitate.

Un alt distins muzician care a influențat formarea și făgașul artistic al Snejanei Pîslari a fost compozitorul Vladimir Bitkin. După absolvirea Conservatorului din Moscova (în 1971, clasa lui N. Sidelnikov) acesta a lucrat timp de 22 de ani la Colegiul de Muzică din Chișinău. Studenții îl îndrăgeau inclusiv pentru ataşamentul său față de avangardism, o mișcare intelectuală interzisă în perioada sovietică și mai puțin familiară generației în vârstă. Purtând pecetea unui „autor moscovit modern", V. Bitkin a stimulat interesul elevilor pentru muzica contemporană, pentru creația lui G. Ligeti, K. Stockhausen, I. Xenakis, L. Berio ș.a. Pe de altă parte, el a extins orizonturile muzicale ale studenților săi prin cunoștințele ce le oferea despre primele tradiții componistice ale Renașterii și ale Barocului, despre missele și motetele maeștrilor flamanzi G. Dufay, J. Ockeghem și J. Obrecht, despre capodoperele lui J. S. Bach.

Este important de menționat faptul că Snejana Pîslari s-a arătat pasionată de componistică încă în timpul studiilor sale la școala de muzică, pasiune care s-a manifestat prin participarea la concursul tinerilor compozitori desfășurat anual la inițiativa distinsei compozitoare Zlata Tcaci. Ulterior, la Colegiul de Muzică, a studiat compoziția sub conducerea lui Vladimir Bitkin, creând o serie de lucrări vocale și instrumentale de cameră: miniaturi pentru pian și sintetizator *Printre lumi*, inspirate dintr-o poezie a lui I. Annensky, lucrări cu conținut religios, *Doamne strigat-am*, pentru voce feminină, flaut și pian, fantezia *Semper Eadem* bazată pe *Adagio* lui T. Albinoni. Cu toate că autoarea nu include astăzi aceste compoziții studențești în lista operelor sale, nu încape îndoială că ele au constituit o etapă importantă în devenirea artei sale componistice.

Influența cea mai semnificativă asupra formării personalității artistice a Snejanei Pîslari a fost exercitată, în cadrul Academiei de Muzică, de către reputatul compozitor și profesor Pavel Rivilis. Aceasta s-a manifestat într-un mod indirect, dar accentuat, prin calitățile comune ce-i caracterizează: inteligentă și bunăvoință, exigență, onestitate, empatie, toleranță. Totodată, se pare că Pavel Rivilis a fost cel care, prin opera sa, a convins-o pe Snejana Pîslari de valoarea perenă a folclorului și de necesitatea unei atitudini atente față de materialul folcloric ca sursă a inspirației componistice.

Punctul pe „i" în înțelegerea importanței artei populare pentru activitatea de creație l-a pus Constantin Rusnac, compozitor și muzicolog, rector al Conservatorului de Stat din Moldova în perioada 1984–1999. El a fondat catedra de Folclor, a susținut organizarea expedițiilor folclorice ale studenților și profesorilor, studierea folclorului etniilor care locuiesc în Republica Moldova, a promovat publicarea colecțiilor de folclor.

Snejana Pîslari a menționat în repetate rânduri că folclorul diferitelor etnii este una dintre sursele activității sale componistice. Această abordare metodologică, însușită în perioada studiilor în procesul de comunicare cu profesorii P. Rivilis și C. Rusnac, a determinat orientarea neofolclorică a multor lucrări ale sale. În cadrul conferinței științifice internaționale despre folclor și post-folclor, desfășurată la Chișinău în 2014, compozitoarea a menționat următoarele: „În compozițiile pe care le-am creat în anii 2000, linia neofolclorică devine predominantă și se caracterizează prin diferite forme de utilizare a citatului folcloric." [7, p. 270]. Ca exemple în acest sens au fost aduse compozițiile *Trei cântece populare moldovenești* pentru pian, care au pus bazele mișcării neofolclorice în creația sa, suita *Serbările Moldovei*, compoziția corală *Doina haiducului* și un șir de miniaturi pentru pian din repertoriul didactic.

De la profesorul P. Rivilis compozitoarea a mai însușit un parametru metodologic important – respectul pentru patrimoniul muzical clasic. P. Rivilis avea o atitudine pioasă față de tradiții, încuraja capacitatea de a găsi și redescoperi surse de inspirație în capodoperele lui J. S. Bach, J. Haydn, H. Berlioz, N. Rimsky-Korsakov, ale altor mari muzicieni ai epocilor trecute. Moștenirea clasică era percepută de P. Rivilis ca una fundamentală în formarea unui bun profesionist. El considera că studierea și cunoașterea muzicii și a legităților ei, cunoașterea practică a normelor armoniei, formei, polifoniei este, pentru compozitor, garanția abilităților și a forței necesare, fără de care este imposibil de a construi structura armonioasă a operei muzicale. Și Snejana Pîslari își învață discipolii să folosească oportunitățile oferite de tehnologiile digitale de a asculta muzică clasică și modernă, creații folclorice ale diferitor popoare, compoziții de jazz în cea mai selectă

interpretare ca sursă de inspirație permanentă, de noi și variate impresii artistice.

O calitate comună cu a mentorilor săi este dorința compozitoarei de a fi mereu în căutare, de a fi interesată de tot ce-i nou. Astfel, a testat în miniatura sa timpurie *Printre lumi* tehnica serială și ritmurile lui Messiaen. În creația ei se regăsește elementul, definit de muzicologul E. Zinkevich din Kiev drept accentuarea funcției de publicitate a titlului lucrării. Acesta deseori „devine un «ambalaj» atrăgător în care este învelită marfa" [8, p. 10]. În sensul că, pentru a atrage atenția, compozitorii adesea dau „produsului" lor un aspect misterios sau chiar „de import" – își intitulează lucrările în limbi străine (latină, engleză, franceză etc.). S. Pîslari, de exemplu, și-a denumit creațiile inclusiv în franceză – *Les Cantilènes* și *Sainte*, latină – *Glossa* și *Muzica concertata*, italiană – *Sostenuto*, engleză *Two wings of one soul* și *Incantation*. Ciclul vocal *Balate provensale vechi*, scris pe texte provensale vechi de Gauselm Faidit, inaccesibile înțelegerii unui cerc larg de audiență, pare, prin titlul său nu atât să se lase memorat de public, cât să pună în valoare mesajul și melodicitatea creației.

PRINCIPALELE REALIZĂRI COMPONISTICE ÎN PERIOADA 1991–2021

Compozitoarea experimentează în diverse genuri muzicale scenice: mono-opera *Jocul liniilor* (1991) și opera de cameră *Iris* după H. Hesse (1994) – ambele pe libretul lui I. Matvienko. La ele se alătură mono-scena *Îngere palid* pe versurile lui M. Eminescu (2001). Opusurile simfonice *Musica Concertata* (1995) și *Prince of Moldavia* (2014), precum și o piesă pentru orchestra de coarde *Angel of the North* (2019) au devenit un fenomen notabil în muzica orchestrală națională. Lucrările S. Pîslari *Anthem* (1999), *Doina haiducului* (2006) și *Colinde* (2007) au contribuit la îmbogățirea tezaurului muzicii corale din Republica Moldova.

O dovadă a cunoașterii profunde a tradițiilor muzicale populare este compoziția pentru ansamblu folcloric vocal-instrumental *La bulciugul miresei* (2021), iar ciclul vocal de cameră *Balate provensale vechi* pentru voce și vioară (1994) marchează renașterea acestui gen al muzicii vechi. Sfera cameral-vocală a creatiei Snejanei Pîslari o reprezintă romanțele *Dans* pe versurile lui N. Labiș (1996) și *De-or trece anii* pe versurile lui M. Eminescu (1997).

Un loc important în arsenalul său artistic îl ocupă lucrările pentru pian și creații pentru diverse instrumente. Pentru pian, Snejana Pîslari a compus mai multe lucrări: *Variațiuni* pe tema coralului de J. S. Bach (1992), un ciclu de piese *Trei portrete muzicale*: *Chopin, Skriabin, Rachmaninov* (prima redacție – 1992, a doua – 2012), compoziția *Les Cantilènes* (prima ediție – 1993, a doua – 2012), miniatura *Sostenuto* (1998), suita *Trei cântece populare moldovenești: Jalea miresei, Bătuta, Sub umbra unui stejar* (2000). Tot din această categorie fac parte și o serie de miniaturi de pian din repertoriul scris pentru programul didactic: piesele *Găgăuzeasca* (2014), *M-am pornit la Chișinău* (2015), *Bătuta de la Iași* (2015) și compoziția pentru pian la patru mâini *Pravo Horo* (2014).

Din 1992, anul în care compozitoarea a scris *Elegie* pentru saxofon sopran (sau clarinet) și pian, instrumentele de suflat au început să atragă din ce în ce mai mult atenția compozitoarei. Astfel, în 2002, piesa *Incantation* a fost creată pentru saxofon tenor și pian (în 2016 a apărut versiunea pentru saxofon soprano și vibrafon), în 2003 – *Flautul lui Marsyas* pentru flaut solo, în 2004 – *Sainte* pentru două flaute. În lucrarea *Cine merge tot pe drum* (2008) S. Pîslari combină flautul cu vioara, violoncelul și vibrafonul. În 2005, a compus *Vânătoreasca* pentru fagot (sau saxofon-bariton) și pian, în 2009–2010 – ciclul *Patru piese pentru flaut baroc și pian*: *Sârba haiducilor, Șaier evreiesc, Floricica de pe ș es, La Nistru, la mărgioară*, în 2012 – *Lângă malul Dunării*, pentru flaut și pian. În 2016, a fost compusă piesa *Aeolian Harp* pentru vibrafon și soprano-saxofon, în anul următor (2017) au fost lansate *Two wings of one soul* (Două aripi ale unui suflet) pentru clarinet și pian.

Mijloacele de expresivitate ale cvartetului de saxofoane, cu specific timbral de jazz și bogate posibilități în crearea diferitelor tipuri de texturi pe patru voci au determinat faptul că ansamblul de saxofoane (soprano, alto, tenor, bariton) a fost abordat în repetate rânduri în lucrările semnate de S. Pîslari: pentru această componență, în 2005, ea creează compoziția ciclică *Serbările Moldovei*, în anul următor (2006) scrie lucrarea *Pe-un picior de plai*, în 2011 – piesa *Călușarii*, face o versiune pentru cvartet a piesei *Vânătoreasca*.

Paleta instrumentală a muzicii de cameră a S. Pîslari nu se limitează la instrumentele de suflat. În 1999, lansează *Quartet de coarde*; trei versiuni ale *Bătutei* sunt destinate cvartetului de saxofoane (2011), orchestrei de coarde (2016) și cvartetului de violoncel (2015); piesa *Sus în vârf, la nouă meri* (2015) se orientează spre posibilitățile orchestrei simfonice și ale corului feminin (șau ale unui ansamblu vocal feminin), în timp ce compoziția *Genius loci* (2020) a fost scrisă prin intermediul programului computerizat *Finale* fără a fi prezentat în concert. Compozitoarea se află mereu în căutarea de noi idei artistice.

VIAȚA EDITORIALĂ ȘI CONCERTISTICĂ A OPUSURILOR COMPONISTICE

Este de menționat faptul că muzica compusă de S. Pîslari are o ascensiune concertistică fericită. Multe dintre compozițiile sale au fost lansate cu începere din 2003 în cadrul Festivalului internațional de muzică contemporană „Zilele muzicii noi", desfășurat anual la Chișinău și care s-au bucurat ulterior de succes. Unul dintre concertele festivalului, din 2005, a fost marcat de includerea compoziției *Flautul lui Marsyas*, interpretat de V. Ostrouhov; programul din 2008 a inclus *Cvartet de coarde*, interpretat de muzicienii de la Sala cu Orgă; în 2009 s-au interpretat *Sainte* pentru două flaute (N. Berezina, A. Calaraș) și *Cine merge tot pe drum* pentru ansamblul *Ars poetica*; în 2010, corala „Gloria" a Colegiului Republican de Muzică „Ștefan Neaga" a interpretat, sub bagheta lui O. Constantinov, lucrările corale *Doina haiducului* și *Colinde*. Concertul din 2011 a inclus *Elegie* pentru clarinet și pian, în interpretarea lui C. Coadă și a autoarei, iar piesa *Vânătoreasca* pentru cvartetul de saxofon – în interpretarea lui V. Ostrouhov, I. Koenig, D. Sergeev, C. Ciorba. În anul următor a avut loc premiera *Les Cantilènes* pentru pian, în interpretarea I. Panurina. În 2013, a fost lansată piesa *Lângă malul Dunării* pentru flaut și pian (A. Gusarova, A. Corjan-Colesnic), iar în 2015 – compoziția *Prince of Moldavia* (în interpretarea Orchestrei Simfonice Naționale „Teleradio-Moldova", dirijor D. Ceausov). În 2016, publicul s-a familiarizat cu opera *Aeolian Harp* (V. Moskvitin – vibrafon, V. Ostrouhov – saxofon sopran); în 2017 – cu lucrarea *Two wings of one soul* (E. Tirol – clarinet, Silvia Gomez-Maestro – pian). Piesele pentru pian *Les Cantilènes* (N. Botnariuc) au fost prezentate la festivalul din 2018, iar *Anthem* (corul „Moldova", dirijor G. Tocari) – în 2019. În 2020 a fost interpretată compoziția *Două aripi ale unui singur suflet* (S. Mușat – clarinet, N. Botnariuc – pian).

În cadrul proiectului de creație „Compozitori din Republica Moldova – pentru generația tânără" (2013), au fost interpretate *Trei portrete muzicale*, prezentate de eleva Liceului Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu" Laura Balicov; în interpretarea autoarei a fost prezentată piesa pentru pian *Sostenuto*, scrisă în baza poeziei lui A. Ogușevici. În 2020, în cadrul concertului membrilor juriului, ediția a XIII-a a Concursului Internațional al Compozitorilor „A. Schnittke" (Saratov, Rusia) a avut loc premiera online a compoziției *Angel of the North*, în interpretarea Orchestrei Simfonice Naționale „Teleradio-Moldova" (dirijor D. Ceausov). Premiera compoziției *Genius loci*, scrisă pentru Carnavalul internațional de vară, a avut loc de asemenea online, în 2020. În vara anului 2021, lucrarea *La bulciugul miresei* a fost interpretată de ansamblul folcloric „D. Pokrovski" din Moscova.

Lucrările compozitoarei Snejana Pîslari au devenit cunoscute nu numai datorită interpretării lor în cadrul festivalurilor, diferitelor forumuri și proiecte, ci și a publicării și mediatizării acestora. Prima lucrare care a văzut lumina tiparului a fost mono-scena *Îngere palid* pe versurile lui M. Eminescu, inclusă în 2001 în culegerea de romanțe pe versurile clasicului poeziei românești *Ah, cerut-am de la zodii: Romanțe pe versurile lui Mihai Eminescu*, alcătuită de S. Pojar. În 2005, compoziția *Incantation* pentru saxofon tenor (sau clarinet-bas) și pian a apărut în albumul de piese pentru instrumente de suflat *Album de piese pentru instrumente aerofone*. Într-o ediție similară din 2009 a fost publicată lucrarea solo *Flautul lui Marsyas*. Anul 2009 a fost marcat de lansarea unei alte ediții importante: I. Stolear a inclus lucrarea *Trei cântece populare moldovenești* semnate de S. Pîslari în culegerea sa de piese pentru copii *Luci, soare, luci!*.

O antologie originală de muzică autohtonă contemporană pentru pian este albumul de piese și ansambluri pentru pian cu titlul *Fantezie: Album de piese și ansambluri pentru pian*, care a văzut lumina tiparului datorită eforturilor lui L. Neaga, în 2012. Antologia conține trei piese semnate de S. Pîslari: *Chopin, Skriabin, Rachmaninov*, unite printr-un titlu ciclic *Trei portrete muzicale*. Lucrarea componistică *Balate provensale vechi* a fost tipărită în albumul de piese muzicale *Veșnic tânără, vioara ...*, publicat la Editura *Pontos*, în 2015. În același an, lucrarea *Pravo Horo* pentru pian a fost publicată în culegerea lui G. Borogan *Muzica este în mâinile tale. Ansambluri pentru tineret.*

Perioada 2016–2019 a devenit pentru S. Pîslari deosebit de fructuoasă în ceea ce privește publicarea creațiilor sale. Au văzut lumina tiparului miniaturile din repertoriul pedagogic *Bătuta de la Iași*, *Găgăuzeasca*, *M-am pornit la Chișinău*, *Sainte*; lucrările de proporții mai mari: *Les Cantilènes* și *Variațiuni pe tema coralului* de J.S. Bach, *Night so traurig, night so sehr* și *Bătuta* pentru cvartet de coarde, ansamblurile instrumentale *Două aripi ale unui singur suflet* pentru clarinet și pian, *Serbările Moldovei* pentru cvartet de saxofon, *Aeolian harp* pentru saxofon soprano și vibrafon, *Lângă malul Dunării* pentru flaut și pian, *Cine merge tot pe drum* pentru ansamblu cameral, *Floricica de pe șes* pentru helder-tenor și pian și *La Nistru, la mărgioară* pentru helder-tenor și pian. Toate aceste lucrări au contribuit la promovarea creației compozitoarei nu numai în rândul muzicienilor profesioniști, ci și în cercurile largi ale iubitorilor de muzică. Lista lucrărilor componistice publicate semnate de Snejana Pîslari se anexează (anexă).

ALTE FORME DE CREAȚIE

Recunoașterea S. Pîslari în cercurile intelectualității artistice din Republica Moldova a fost facilitată și de încercările literare ale compozitoarei. Iată doar câteva dintre acestea: *Aproape ca la Prutkov – notițe pe paginile programului Festivalului de muzica nouă*, *În căutarea ghilotinei*; *Cum am primit primul meu onorar*; *În memoria unui prieten*; *Cântăm prima cadență (în memoria lui Loghin Fiodorovici Țurcanu)* și altele. O serie de lucrări publicistice ale S. Pîslari, dedicate problemelor de actualitate ale vieții moderne, au fost publicate în ziarul „Истоки жизни": *Dialogurile unui incorigibil idealist cu o studentă*, interviu cu P. Rivilis (2004, nr. 9); *Vladimir Daşkevici. Nu există muzica dificilă*; *Zilele muzicii noi*, interviu cu A. Sokireanski (2004, nr. 10) etc. Subiectele pe care le abordează se bazează pe situații concrete din viață, însă realitatea de astăzi, în principal de natură biografică, este atât de subtil colorată cu elemente fanteziste, încât se pare că oamenii adevărați, protagoniștii acestor realități, coexistă cu eroii literari și de basm. Iar călătoria din prezent în trecut și invers se întâmplă la fel ca în nuvelele despre Harry Potter.

Cunoașterea experiențelor și încercărilor literare ale S. Pîslari ne permite să pătrundem în universul creatorului – o fuziune organică a fenomenelor realității înconjurătoare și a fanteziei artistice. În așa mod, devine clară vecinătatea paradoxală a prototipurilor figurative și structurale folclorice arhetipale cu lexemele lingvistice extrem de individualizate, caracteristice muzicii scrise de S. Pîslari. Se confirmă teza despre predilecția compozitoarei pentru miniatură și limbajul său concis, în care prevalează constatarea și nu desfășurarea detaliată a temei.

ORIENTĂRI STILISTICE ȘI DE GEN ALE CREAȚIEI COMPONISTICE

În domeniul muzicii instrumentale și vocale, în creația S. Pîslari se evidențiază predilecția pentru genul de miniatură, care corespunde ideii unei piese de formă mică. Compozitoarea preferă portretele muzicale de format mic, cu imagini caracteristice, cu schițe cotidiene care se desfășoară în forme simple și complexe, în cicluri de variațiuni și cicluri de variante. Predispoziția de a compune lucrări muzicale de mici proporții este o paradigmă, un model stilistic al creației sale. Această calitate a gândirii componistice poate fi certificată prin conceptul de miniaturism și considerată nu doar ca o poetizare a formelor mici, ca un „minimum", ci ca un tip special al gândirii și exprimării artistice a creatoarei – o atitudine minimalistă condiționată de estetica postmodernismului.

Esența acestei atitudini creative moderne se face remarcată în prelucrarea și dezvoltarea structurilor muzicale cu un număr mic de părți și cu o conexiune simplificată între ele. În opusurile S. Pîslari iese în evidență principiul diferitelor tipuri de repetări: ostinato, variantă și variațiune, prin intermediul cărora se creează impresia de mișcare pe loc, de aflare într-un continuum artistic închis. Poziția artistică minimalistă, la o primă vedere, coincide cu una dintre trăsăturile de caracter ale S. Pîslari, ce se manifestă prin capacitatea de a exprima concis și exact o idee, de a distinge principalul de secundar și de a păstra doar esența. Această caracteristică este clar dezvăluită în operele sale literare, precum și în modul de comunicare umană.

Întrucât genul de miniatură predomină în muzica S. Pîslari, pentru elaborarea unui spațiu muzical mai voluminos ea recurge la procedeul de ciclizare. Este relevant faptul cum sunt create ciclurile – printr-o simplă creștere cantitativă a numărului de piese: *Trei portrete muzicale*, *Trei cântece populare moldovenești*. Principiul unificator în acest caz este apartenența părților ciclului la același gen comun, ceea ce asigură unitatea întregului în condițiile tratării individuale a fiecărei dintre părțile constitutive.

Înțelegerea conținutului ideologic și figurativ al creațiilor S. Pîslari este întotdeauna facilitată de prezența componentelor extra-muzicale – asociații de gen (*Bătuta*, *Găgăuzeasca*, *Pravo Horo*, *Elegie*, *Sârba haiducilor*), titluri programatice (*Sainte*, *Prince of Moldavia*, *Aeolian Harp*, *Two wings of one soul*, *Angel of the North*, *Flautul lui Marsyas*), legătura cu o sursă literară sau folclorică (*Sostenuto*, *Trei cântece populare moldovenești*, *Doina haiducului*, *Colinde*, *Vânătorească*, *Serbările Moldovei*).

În domeniul limbajului muzical, lucrările sale demonstrează o gamă largă de mijloace de expresivitate. La baza proceselor dramaturgice se regăsesc atât transformări tonal-tematice și modale, cât și transformări la nivele mai mici. Accentul principal se pune pe sintaxa muzicală a lucrării: reliefarea intonațională-ritmică a motivelor și frazelor, expresivitatea acordurilor pe verticală, motivarea culminațiilor. În legătură cu apelarea la lexicul folcloric, o deosebită importanță o are principiul corelației variantelor temelor, în cadrul unei creații, cu metoda variațională de transformare a materialului tematic, care oferă anumite asocieri cu arta populară și este legată organic de metoda modernă de lucru în componistică – repetitivitatea.

Deseori S. Pîslari elaborează versiuni multi-timbrale (intonaționale-tematice) ale aceleiași idei artistice: există mai multe versiuni ale creațiilor *Bătuta*, *Vânătorească*, *Incantation* și ale altor opusuri. În ace-

laşi timp, opusurile instrumentale îşi schimbă „haina" timbrală, cel mai adesea în conformitate cu dorinţele şi indicaţiile interpreţilor. În ceea ce priveşte impulsurile vocale iniţiale (asociate cu cuvântul), acestea sunt îndreptate spre instrumentalizare: cântecele populare stau la baza creaţiilor instrumentale (inclusiv ale celor pentru pian), romanţa *Sostenuto* „modulează" în zona de gen a miniaturilor de pian. O astfel de trecere demonstrează nu numai dorinţa de a crea o versiune timbrală suplimentară a compoziţiei, ci şi dorinţa de a se „elibera" de semnificaţiile componentei verbale care încătuşează libertatea creativă, pentru a face posibilă o reflectare generalizată a conţinutului emoţional-artistic.

Astăzi, privind la modul în care a evoluat scriitura componistică a S. Pîslari, se poate constata cu certitudine o dinamică, începând cu perioada de acumulare şi dobândire a unei experienţe creative individuale, prin aderarea la romantism (în opusurile timpurii) şi neofolclorism şi prin sinteza diferitelor tehnici de compoziţie contemporană. Este greu de presupus în ce domeniu al compoziţiei se vor materializa căutările şi descoperirile ulterioare ale S. Pîslari, deoarece ea încearcă să nu se repete în activitatea sa componistică. Pentru compozitoare, nu pot exista două lucrări scrise la fel. Doar evoluţia profesională şi ascensiunea constantă dă naştere unei arte şi creativităţi autentice.

CONCLUZII

Snejana Pîslari este în prezent una dintre cei mai prolifice compozitoare din Republica Moldova. Ea compune creaţii în diverse genuri şi pentru diferite componente interpretative. Lucrările pe care le semnează sunt incluse permanent în programele festivalurilor naţionale şi internaţionale, se editează în culegeri. Principiile sale estetice s-au format sub influenţa marilor muzicieni autohtoni L. Ţurcanu, P. Rivilis şi C. Rusnac. Orientările stilistice şi de gen sunt asociate cu o tranziţie treptată de la romantism la neo-folclorism şi minimalism.

Anexă

Lista lucrărilor componistice publicate semnate de Snejana Pîslari

1. Pîslari S. *Aeolian harp* pentru saxofon-soprano şi vibrafon, în: Album de piese pentru clarinet şi pian. Chişinău: Lumina, 2018, pp. 62-71.
2. Pîslari S. *Balate provensale vechi* pentru voce şi vioară (vers. G. Faidit, în: Veşnic tânără, vioară... Album de piese. Chişinău: Pontos, 2015, pp. 6-19.
3. Pîslari S. *Bătuta de la Iaşi* pentru pian, în: Muzica este în mâinile tale. Piese. Clasele mici. Chişinău: Pontos, 2016, pp. 118-119.
4. Pîslari S. *Bătuta* pentru cvartet de coarde, în: Creaţii pentru ansambluri camerale în 2 volume. Volumul II. Chişinău: Lumina, 2017, pp. 15-28.
5. Pîslari S. *Cine merge tot pe drum* pentru ansamblu cameral, în: Creaţii camerale, vol. III, Chişinău: Lumina, 2019, pp. 35-45.
6. Pîslari S. *Flautul lui Marsyas* pentru flaut solo. În: Album de piese pentru instrumente aerofone. Chişinău: Cartea Moldovei, 2009, pp. 56-59.
7. Pîslari S. *Floricica de pe şes* pentru helder-tenor (flaut) şi pian, în: Album de piese pentru helder-tenor. Chişinău: Lumina, 2019, pp. 22-30.
8. Pîslari S. *Găgăuzeasca*. Variaţiuni pentru pian, în: Muzica este în mâinile tale. Polifonie. Forma amplă. Clasele mici. Chişinău: Pontos, 2016, pp. 54-55.
9. Pîslari S. *Incantation* pentru saxofon-tenor (bas-clarinet) şi pian, în: Album de piese pentru instrumente aerofone. Chişinău: Cartea Moldovei, 2005, pp. 72-88.
10. Pîslari S. Îngere *palid*…, în: Ah, cerut-am de la zodii... Romanţe pe versurile lui Mihai Eminescu. Chişinău: Princeps, 2001, pp. 198-204.
11. Pîslari S. *La Nistru, la mărgioară* pentru helder-tenor (flaut) şi pian, în: Album de piese pentru helder-tenor. Chişinău: Lumina, 2019, pp. 8-21.
12. Pîslari S. *Lângă malul Dunării* pentru flaut şi pian, în: Creaţii camerale, vol. III. Chişinău: Lumina, 2019, pp. 46-55.
13. Pîslari S. *Les Cantilenes* pentru pian, în: Album de piese pentru pian. Chişinău: Lumina, 2018, pp. 28-41.
14. Pîslari S. *M-am pornit la Chişinău*. Studii-variaţiuni pentru pian, în: Muzica este în mâinile tale. Ansambluri pentru tineret. Chişinău: Pontos, 2016, pp. 80-83.
15. Pîslari S. *Pravo horo* pentru pian în patru mâini, în: Muzica este in mâinile tale. Ansambluri pentru tineret. Chişinău: Pontos, 2015, pp. 33-47.
16. Pîslari S. *Sainte* pentru pian, în: Muzica este în mâinile tale. Piese polifonice. Forma amplă. Clasele medii. Chişinău: Foxtrot SRL, 2016, pp. 5-7.
17. Pîslari S. *Serbările Moldovei* pentru cvartet de saxofoane, în: Album de piese pentru clarinet şi pian. Chişinău: Lumina, 2018. pp. 62-71.
18. Pîslari S. *Trei cântece populare moldoveneşti*. I. Jalea miresei. II. Bătuta. III. Sub umbra unui stejar, în: Luci, soare, luci! Piese pentru pian. Selecţie şi îngrijire Irina Stolear. Chişinău: Pontos, 2009, pp. 10-26.
19. Pîslari S. *Trei portrete muzicale*. I. Chopin. II. Skriabin. III. Rachmaninov, în: Fantezie: Album de piese şi ansambluri pentru pian. Selecţie şi îngrijire: Larisa Neaga. Chişinău: Pontos, 2012, pp. 32-41.
20. Pîslari S. *Two wings of one soul* pentru clarinet şi pian, în: Album de piese pentru clarinet şi pian. Chişinău: Lumina, 2018, pp. 62-71.
21. Pîslari S. *Variaţiuni* pe tema coralului de J. S. Bach «Night so traurig, night so sehr, în: Muzica este în mâinile tale. Piese polifonice. Forma amplă. Clasele mari. Chişinău: Foxtrot SRL, 2016, pp. 150-161.

BIBLIOGRAFIE

1. Berezovicova T. Compozitoarea Snejana Pîslari: profil de creaţie, în: Studiul artelor şi culturologie: istorie, teorie, practică. Chişinău: Grafema Libris, 2015, nr. 1 (24), pp. 111-118.

2. Mironenko E. Asinkhronnost' natsional'nykh stilevykh napravleniy kak pokazatel' rosta kompozitorskoy shkoly v Respublike Moldova, in: Yuzhno-Rossiyskiy muzykal'nyy al'manakh. Rostov-na-Donu: izdatel'stvo RGK im. S.V. Rakhmaninova, 2021, nr. 2 (43), pp. 28-34.

3. Mironenko E. Vektory kompozitorskogo tvorchestva v Moldove poslednego desyatiletiya, in: Problemy sovremennogo kompozitorskogo tvorchestva: sbornik trudov nauchno-prakticheskoy konferentsii. Rostov-na-Donu: izdatel'stvo RGK im. S.V. Rakhmaninova, 2019, pp. 47-57.

4. Gusarova A. Sochineniya dlya fleyty Snezhany Pyslar' (teoreticheskie i ispolnitel'skie aspekty), in: Khudozhestvennoe proizvedenie v sovremennoy kul'ture: tvorchestvo, ispolnitel'stvo, gumanitarnoe znanie: [sb. statey]. Chelyabinsk: YuUrGII im. P.I. Chaykovskogo, 2016, pp. 47-58.

5. Sambriş E. Kontsertnaya muzyka S. Pyslar' – obrazets tvorcheskikh poiskov molodogo kompozitora, in: Studiul artelor şi culturologie: istorie, teorie, practică. Chişinău: VALINEX, 2019, nr. 1 (34), pp. 94-99.

6. Sambriş E. Tembrovo-fakturnye osobennosti Kontsertnoy muzyki dlya simfonicheskogo orkestra S. Pyslar', in: Studiul artelor şi culturologie: istorie, teorie, practică. Chişinău: VALINEX, 2020, nr. 2 (37), pp. 40-49.

7. Pyslar' S. Rol' fol'klornoy tsitaty v kontekste nekotorykh stilisticheskikh osobennostey pretvoreniya moldavskoy narodnoy muzyki na primere sobstvennykh proizvedeniy, in: Folclor şi postfolclor în contemporaneitate. Materialele Conferinţei internationale 11–12 decembrie 2014. Chişinău, 2015, pp. 269-272.

8. Zin'kevich E. Facultas ludendi muzykal'nogo postmoderna, in: Traditsionnoe i novoe v muzyke XX veka. Kishinev: GOBLIN, 1997, pp. 8-15.

Mihail Statnîi. *Serbare autumnală*, 2014, u., p., 80 × 101 cm.